

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 9/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om Naturresursinstitutet

Till jord- och skogsbruksutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 april 2014 regeringens proposition med förslag till lagstiftning om Naturresursinstitutet (RP 33/2014 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning och bestämde samtidigt att miljöutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till jord- och skogsbruksutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- forskningschef Mikko Peltonen, jord- och skogsbruksministeriet
- utvecklingsdirektör Ilkka P. Laurila, Forskningscentralen för jordbruk och livsmedels ekonomi

- forskningschef Taneli Kolström, Skogsforskningsinstitutet
- forskningschef Vesa Ruusila, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet
- styrelsens vice ordförande Sirkku Manninen, Finlands naturskyddsförbund rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- miljöministeriet
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, Kajalanland
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, Kvarken
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK)
- Arktiska centret.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Regeringen föreslår att Forskningscentralen för jordbruk och livsmedels ekonomi (MTT), Skogsforskningsinstitutet (Metla) och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (VFFI) slås samman i ett nytt institut, Naturresursinstitutet, vid ingången av 2015. Naturresursinstitutet blir landets näst största forskningsinstitut och ska även sköta de statistiska uppdrag och den uppföljning av jordbruksprodukternas priser som i dag handhas av

jord- och skogsbruksministeriets informations-tjänstcentral.

Lagförslagets mål är att främja den samhälls- och vetenskapliga slagkraften och effektiviteten i forskningen inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. För att nå målen eftersträvas en konkurrenskraftig och effektiv forsknings- och expertorganisation som på ett bättre sätt än den gällande fristående strukturen kan möta de utmaningar som den snabbt föränderliga omvärlden medför. Behoven i fråga

om bioekonomin och i synnerhet energiproduktionen bör mötas genom övergripande forskning. Utskottet noterar att samordningen av en hållbar vård och användning av de förnybara naturresurserna kräver ny kunskap och nya lösningar.

Särskilt anmärkningsvärt är att de mål som ställs upp för Naturresursinstitutet är mycket ambitiösa samtidigt som resurserna skärs ned drastiskt. Den största utmaningen i samband med bildandet av Naturresursinstitutet är just den kraftiga och snabba nedskärningen av resurserna. Enligt förslaget minskar det nya institutets omkostnadsanslag med cirka 20 miljoner euro fram till 2017, jämfört med nivån 2013. Det är en nedskärning på cirka 25 procent. Vidare reducerar andra sparåtgärder inom statsförvaltningen finansieringen så att den totala effekten för institutet är en minskning med cirka 21,9 miljoner euro. Regeringens rambeslut av den 25 mars 2014 kan dessutom beskära institutets anslag med ytterligare 0,5–0,7 miljoner euro per år. Också omorganisationen i sig ökar inledningsvis kostnaderna, medan synergifördelarna och kostnadsbesparingarna uppkommer först på längre sikt. För att skapa beredskap inför förändringarna har ett ekonomi- och strukturprogram gjorts upp i anslutning till projektet för att inrätta institutet.

Det nya Naturresursinstitutet övertar samtliga lagfästa uppgifter, myndighetsuppgifter och andra uppdrag och skyldigheter som nu åligger de separata inrättningarna. Det faktum att budgetfinansieringen minskar kraftigt kan leda till att dessa uppgifters andel av verksamheten ökar. Det kan i sin tur leda till minskande resurser för utvecklingen av sektorns näringar och av nya serviceformer och andra innovationer. Med detta i åtanke kan de i propositionen nämnda målen att förbättra den finska forskningens internationella konkurrenskraft och bygga upp institutet till en inspirerande och lockande samarbetspart och en konkurrenskraftig arbetsgivare anses vara ytterst ambitiösa.

Anpassningen till den kraftigt förändrade finansieringsstrukturen ska ske genom ökad extern finansiering, effektivisering av funktioner-

na och sänkta kostnader. Naturresursforskningens resurser och höga kompetensnivå ska enligt propositionen tryggas genom ökad kompletterande finansiering. Avsikten är att en tredjedel av den reducering som görs i finansieringsramen ska ersättas genom kompletterande finansiering, omfattande såväl traditionella finansieringskällor som nya finansieringsinstrument. För att lyckas med detta måste dock toppnamn inom forskningen knytas till institutet, vilket kan bli svårt på grund av att forskningsfinansieringen skärs ned så kraftigt. Ett annat problem med finansieringsreformen är ur forskningsinstitutens synvinkel att finansieringen via de nya instrumenten nästan enbart ska genereras genom forskningsinstituten, trots att deras andel av forskningsvolymen bara är mindre en tredjedel. Denna finansiering ska dock fördelas mellan mer än tre gånger så många forskare (inkl. universitet, yrkeshögskolor och konsulter), så konkurrensen om finansieringen kommer ofrånkomligen att bli hårdare.

Utskottet understryker att förvaltningsfunktionerna bör utnyttjas så effektivt som möjligt och att funktioner därför vid behov kan slås samman. Forskningsresurserna och den höga kompetensnivån måste bibehållas genom tillräcklig extern finansiering. Det råder dock obalans mellan propositionens mål och de resurser som reserverats för institutet. Konsekvenserna av detta måste bedömas. Regeringen måste följa upp hur väl forskningsfinansieringen räcker till och vid behov, i det fall att den externa finansieringen inte når den planerade nivån, utöka forskningsresurserna genom budgetfinansiering.

Utskottet menar att det nya Naturresursinstitutet skapar förutsättningar för att utveckla forskningen inom naturresurssektorn och bioekonomin och stärka forskningens samhällsliga slagkraft. Behovet av forskning inom naturresurssektorn ökar kraftigt i hela världen. Globala fenomen som klimatförändringen och de sinande råvaru- och energitillgångarna kommer att i framtiden begränsa förutsättningarna för välfärd mer än i dag. Mänskligheten står inför utmaningar som kräver ökade forskningsinsatser. Jordens resurser räcker inte till för dagens kon-

sumtionsnivå. Därför ökar ständigt kraven på hållbart utnyttjande av råvaror och effektivare användning av förnybara naturtillgångar. Avsikten är att det nya Naturresursinstitutet ska stärka den forskning som behövs för att skapa framtidens bioekonomi och välfärd som vilar på den. Utskottet konstaterar att en hållbar användning av naturresurser förutsätter forskning och gedigen sakkunskap som under innovativa former kombinerar den kompetens som finns inom olika vetenskapsgrenar. Det är välkommet att Naturresursinstitutet siktar till att på bred front stärka forskningen i anslutning till utvecklingen av bioekonomin.

Institutets forskning väntas bli effektivare genom konkurrensutsättningen. Däremot kan den långsiktiga miljöövervakningen, som är ytterst viktig för en hållbar användning av naturresurserna, av praktiska skäl inte konkurrensutsättas. Utskottet understryker att uppföljning genom långa tidsserier är särskilt viktiga i skogs-, vilt- och fiskeriforskningen. I samband med bildandet av Naturresursinstitutet bör regeringen göra en noggrann bedömning av de långsiktiga miljökonsekvenserna och fortsätta med uppföljningen på de viktigaste områdena. Den långsiktiga övervakningen har varit en särskild styrka hos Metla och VFFI. Utskottet menar att produktionen av forsknings- och övervakningsdata som stöder miljöskydd och naturvård måste ges tillräcklig dignitet vid Naturresursinstitutet.

I propositionen sägs att det nya institutets nätverk av verksamhetsställen ska täcka hela landet. Av sparskäl är dock målet att i framtiden ha färre verksamhetsställen än i dag och att centralisera verksamheten till platser som med hänsyn

till forskningen, de olika funktionerna och det regionala läget är centrala. Närhet till ett universitet är särskilt välkommet. Institutets verksamhet måste med tanke på myndighetssamarbetet och utnyttjandet av forskningsrönen de facto täcka hela landet. Indragningen av verksamhetsställen måste bygga på grundliga konsekvensbedömningar, inte på hur mycket hyreskostnaderna sjunker. De nuvarande forskningsinstituterna har en god regional täckning. Det är en styrka som måste bibehållas. När det gäller forskningen måste placeringen av verksamhetsställena säkerställa fortsatt god regional interaktion till exempel i Kvarken samt den också i ett europeiskt perspektiv framstående experimentella fiskeriforskningen i Paltamo. Likaså bör satsningar göras på specialkompetensen inom arktiska naturresursfrågor.

LYNET är en sammanslutning av jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets forskningsinstitut (Livsmedelsverket Evira, Geodetiska institutet, MTT, Metla, VFFI och Finlands miljöcentral). LYNET ska ge forskningen större genomslag och göra verksamheten effektivare med hjälp av gemensamma forskningsprogram och experttjänster. Utskottet ser det som viktigt att samarbetet inom LYNET vidareutvecklas utifrån den nuvarande modellen, som visat sig fungera väl.

Ställningstagande

Miljöutskottet anför

att jord- och skogsbruksutskottet beaktar det som sägs ovan.

MiUU 9/2014 rd — RP 33/2014 rd

Helsingfors den 6 maj 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Rakel Hiltunen /sd
medl. Tarja Filatov /sd
Christina Gestrin /sv
Timo Heinonen /saml
Pauli Kiuru /saml
Jukka Kärnä /sd

Jari Lindström /saf
Eeva-Maria Maijala /cent
Tapani Mäkinen /saml
Martti Mölsä /saf
Sari Palm /kd
Anni Sinnemäki /gröna
ers. Sirpa Paatero /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.